

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

Warszawa, dnia 6 czerwca 2018 r.

BADK.DPK.133.34.2018

P9-15/18 MK

Nr: 32436/20	Data wpływu petycji 3 kwietnia 2018 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 4 czerwca 2018 r.

KODEKS WYBORCZY

TEMAT

REPREZENTACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LISTACH WYBORCZYCH

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Stanisław Porowski.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy, w zakresie umieszczania na listach wyborczych obowiązkowej liczby kandydatów – osób niepełnosprawnych.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Celem petycji jest wprowadzenie do Kodeksu wyborczego zasady stanowiącej, że osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności będą mieć zagwarantowany udział, taki sam jak to ma miejsce w przypadku płci, na listach kandydatów w wyborach do kolegialnych organów przedstawicielskich.

Autor petycji uważa, że w Polsce brakuje przepisów dotyczących parytetów obejmujących osoby z niepełnosprawnością, pozostaje to w sprzeczności z zasadą równości i niedyskryminacji wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP oraz z Konwencją Praw Osób Niepełnosprawnych.

W uzasadnieniu wnoszący petycję powołał się na to, że w krajach Unii Europejskiej oraz w USA osoby niepełnosprawne mają zagwarantowane parytety, co umożliwia im aktywny udział w życiu społeczno-politycznym, kształtowanie polityki społecznej własnego środowiska, uzyskanie większych szans wyboru do parlamentów czy rad gmin.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 11 stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zraszają się na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa. Zgodnie z art. 32 wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 15 ze zm.) określa zasady i tryb zgłaszania kandydatów, przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyborów: do Sejmu RP i Senatu RP, Prezydenta RP, do Parlamentu Europejskiego w RP, do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (art. 1).

W Kodeksie definiuje się wyborcę niepełnosprawnego (art. 5 pkt 11), jako osobę

o ograniczonej sprawności (zdolnościach) fizycznej, psychicznej czy intelektualnej utrudniającej jej wzięcie udziału w wyborach.

Wyborca niepełnosprawny o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – może udzielić pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu.

Głosowanie za pośrednictwem pełnomocnika jest dopuszczone we wszystkich wyborach. Jednak nie ma ono charakteru powszechnego, ustawa wyłącza możliwość stosowania tej instytucji, w przypadku głosowania w odrębnych obwodach głosowania zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej, domach opieki społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych oraz ich oddziałach zewnętrznych, a także w obwodach utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich (art. 54 § 1). Pełnomocnictwo jest udzielane na wniosek wyborcy.

Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien być przez wyborcę niepełnosprawnego zgłoszony wójtowi w terminie do 21 dnia poprzedzającego datę wyborów. Zgłoszenie może być dokonane ustnie, pisemnie, telefaksem lub w formie elektronicznej. Powinno zawierać nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL wyborcy niepełnosprawnego, oświadczenie o wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców w danej gminie, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie, a także wskazanie adresu stałego zamieszkania, na który ma być wysłany pakiet wyborczy, o którym mowa w art. 61f. Do zgłoszenia powinna być dołączona kopia aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności (art. 61c).

Ustawa w art. 211 § 2 stanowi, że liczba kandydatów nie może być mniejsza niż liczba posłów wybieranych w okręgu wyborczym i większa niż dwukrotność liczby posłów wybieranych w danym okręgu wyborczym. Przesłanką prawidłowości zgłoszenia listy jest zachowanie na niej określonego parytetu, czyli liczb kandydatów-kobiet i kandydatów-mężczyzn, które nie mogą być mniejsze niż 35% liczby wszystkich kandydatów na liście.

PRACE LEGISLACYJNE:

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o partiach politycznych oraz o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy, wniesiony 12 kwietnia 2018 r. przez grupę posłów Kukiz 15, ma na celu:

– rezygnację z przyznawania partiom politycznym subwencji, na mocy art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o partiach politycznych, finansowanej z budżetu państwa, przeznaczonej na działalność statutową partii;

– rezygnację z przyznawania partiom politycznym dotacji podmiotowej za każdy uzyskany w wyborach mandat posła i senatora (art. 150 ust. 1 Kodeksu wyborczego) oraz za każdy mandat posła do Parlamentu Europejskiego (art. 151 ust. 1 Kodeksu wyborczego);

– zniesienie wydatków na finansowanie partii politycznych pochodzących z budżetu państwa, w związku z możliwością pozyskiwania przez partie polityczne środków na realizację ich celów statutowych z dobrowolnych wpłat obywateli.

Marszałek Sejmu przed skierowaniem projektu ustawy do pierwszego czytania zarządził sporządzenie przez Biuro Legislacyjne oraz Biuro Analiz Sejmowych opinii do projektu. 8 maja 2018 r. zwrócono się do przedstawiciela wnioskodawców o uzupełnienie uzasadnienia do projektu ustawy.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r., ratyfikowana przez Polskę 6 września 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169), w sposób kompleksowy odnosi się do osób niepełnosprawnych. W art. 1 określa osoby niepełnosprawne, jako te, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może w oddziaływaniu z innymi barierami utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Konwencja nakłada na państwa-strony obowiązek zagwarantowania aby osoby niepełnosprawne mogły efektywnie i w pełni uczestniczyć w życiu politycznym i publicznym, na zasadzie równości z innymi osobami, bezpośrednio lub za pośrednictwem swobodnie wybranych przedstawicieli, włączając w to prawo i możliwość korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego, m.in. poprzez zapewnienie, że tryb głosowania oraz stosowane w związku z nim urządzenia i materiały będą odpowiednie, dostępne i łatwe do zrozumienia i zastosowania (art. 29 lit. a).

W Sejmie VIII kadencji prowadzono prace nad petycją (Nr BKSP-145-316/18) wniesioną 10 stycznia 2018 r. przez Stanisława Porowskiego, w sprawie zmiany ustawy z 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy, w zakresie umieszczania na listach wyborczych obowiązkowej liczby kandydatów-osób niepełnosprawnych.

Autor petycji postulował, aby ustanowić zasadę, iż na listach kandydatów w wyborach do kolegialnych organów przedstawicielskich osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności będą mieć zagwarantowany taki sam udział, jak to ma miejsce w przypadku płci.

Petycję 1 lutego 2018 r. skierowano do Komisji do Spraw Petycji. W Biurze Analiz Sejmowych przygotowano opinię o petycji, w której podniesiono, że: „o kandydowaniu powinny decydować cechy inne niż płeć czy sprawność fizyczna, takie jak wykształcenie,

doświadczenie życiowe i zawodowe, w tym w szczególności praca na rzecz jakiejś społeczności czy cechy charakteru. Przede wszystkim powinny to być względy merytoryczne, wszelkie parytety kryterium to mocno pomniejszają”.

W opinii Biura, „postulowane w petycji wprowadzenie przywileju dla osób z różnymi niepełnosprawnościami, prowadzi do nieuzasadnionej nierówności osób pełnosprawnych. Jego przyjęcie oznaczać będzie, iż lepszy kandydat na posła czy radnego nie będzie mógł być umieszczony na liście kandydatów wyłącznie ze względu na ustanowienie tego parytetu.”

Posłowie z Komisji do Spraw Petycji w dyskusji podkreślili, że „problem włączania osób niepełnosprawnych do życia społecznego jest niezwykle istotny dla uświadomienia sobie, jak wiele jeszcze zostało do zrobienia np. w sferze ułatwienia tej grupie dostępu do trudnych miejsc i umożliwienia im włączania się w życie. Jednak, każdy parytet jest ingerowaniem w wybory, zaprzeczeniem demokracji”.

Komisja 22 marca 2018 r. rozpatrzyła petycję i podjęła jednogłośnie decyzję o nieuwzględnieniu żądania będącego przedmiotem petycji.

INFORMACJE DODATKOWE:

Jedną z gwarancji faktycznego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w wyborach jest zapewnienie im dostępu do informacji dotyczących wyborów, w tym informacji o szczególnych uprawnieniach. Państwowa Komisja Wyborcza ma obowiązek prowadzenia portalu internetowego, który służy do wspierania działań informacyjnych.

Wyborca, który ze względu na stan zdrowia nie jest zdolny do oddania głosu w lokalu wyborczym i chce skorzystać z niektórych udogodnień przewidzianych dla osób niepełnosprawnych w Kodeksie wyborczym, powinien złożyć oświadczenie co do swojej niepełnosprawności. Nadto ma on prawo do uzyskania informacji o najbliższym lokalu wyborczym dostosowanym do potrzeb niepełnosprawnych i prawo złożenia wniosku o dopisanie go do spisu wyborców w obwodzie głosowania, w którym taki lokal się znajduje.

Niektóre uprawnienia wyborców związane z niepełnosprawnością są warunkowane formalnym potwierdzeniem tego stanu zdrowia tj. uznaniem za niepełnosprawnego o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Należą do nich prawo głosowania przez pełnomocnika i prawo do głosowania korespondencyjnego.

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz